

ALGEMEEN

Titel	Fundament, derde leerjaar
Auteurs	-
Uitgever	LWEO, B.V. Postbus 7442 1007 JK AMSTERDAM http://www.lweo.nl postbus@lweo.nl 020 - 6700270
Jaar van uitgave	2009
Doelgroep	Havo/Vwo (leerjaar 3)
Korte beschrijving en samenstelling	Methode economie voor het derde leerjaar van havo/vwo. De methode bestaat uit twee lesbrieven met uitwerkingen: <i>Kopen en werken</i> en <i>De Samenleving</i> . Voor de docent is een handleiding verkrijgbaar met informatie over aanpak en opbouw, lessenplannen en antwoorden. Op de docentenwebsite staan toetsen en per hoofdstuk links naar interessante sites. Er is ook een versie ontwikkeld voor leerjaar twee en een Engelstalige versie voor tweetalig onderwijs.
Geanalyseerde onderdelen	Beide lesbrieven en de docentenhandleiding. Voor meer informatie klik hier .
Uitgangspunten en doelstellingen	"Het doel is om leerlingen van de derde klassen van havo, vwo en gymnasium een brede kennismaking aan te bieden voor de vakken economie en M&O in de bovenbouw. Een kennismaking die met nadruk ook ingaat op de vaardigheden die van leerlingen in de tweede fase voor deze vakken vereist wordt. Alle kerndoelen van de basisvorming zijn gedekt en het uitgangspunt blijft 'bestaansverheldering' voor leerlingen wat betreft de economische aspecten van onze maatschappij". "In de eerste vier hoofdstukken van <i>Kopen en Werken</i> wordt het gezichtspunt van de mens als consument ingenomen. Wat zijn bestedingen, wat is nationaal inkomen, hoe maak je een begroting, wat doe je als je geld tekort komt, is kopen op afbetaling aantrekkelijk, hoeveel rente moet je betalen als je geld leent, welke behoeften heeft de consument, welke gevolgen heeft het consumentengedrag voor het milieu? In de laatste drie hoofdstukken verschuift het blikveld naar de bedrijven als producent. In <i>De Samenleving</i> komen de internationale handel, de rol van de overheid in relatie tot de productie en de milieuproblemen aan de orde. De lesbrieven zijn geschreven voor zelfstandig werkende leerlingen die alleen, in tweetallen of in groepjes de stof doorwerken."
Korte beschrijving van visie op financiële educatie	Niet van toepassing.

INHOUDELIJKE ASPECTEN

Kennis en inzicht

Vrijwel alle onderwerpen die betrekking hebben op kennis en inzicht komen in de lesbrief *Kopen en werken* aan de orde. Er wordt aandacht besteed aan de verschillende vormen van geld en de voor- en nadelen van verschillende manieren van betalen (contant, giraal, pinpas, chipknip, creditcard). Ook wordt ingegaan op het kopen op afbetaling (kredietlimiet) en het lenen van geld. Leerlingen moeten twee nadelen noemen van geld lenen bij een bank ten opzicht van sparen. Het begrip 'rood staan' wordt niet genoemd. Het hoofdstuk 'Geld om van te leven' besteedt aandacht aan het verschil tussen zakgeld en geld dat is verdiend. Er wordt ingegaan op drie soorten uitgaven: huishoudgeld (dagelijkse uitgaven), vaste lasten en reserveringsuitgaven. In het hoofdstuk 'Werk en uitkeringen' is een voorbeeld opgenomen van een loonstrookje waar loonbelasting en sociale verzekeringen op in worden gehouden. Ook moeten leerlingen de voor- en nadelen van zwart en wit werken aangeven en motiveren waar ze zelf voor zouden kiezen. Financiële risico's komen in mindere mate aan de orde.

Vaardigheden

De vaardigheden persoonlijke, verantwoorde financiële keuzen maken, budgetteren en het regelen van eigen bankzaken komen in de lesbrieven maar in beperkte mate aan de orde. De aangeboden leerstof is exemplarisch en gaat meestal niet in op de eigen situatie van leerlingen. Er worden fictieve voorbeelden aangereikt. Zo moet bijvoorbeeld voor Jan de Bont, die al een paar keer in betalingsmoeilijkheden is gekomen, een sluitende begroting worden opgesteld. In de lesbrief *De Samenleving* worden financiële keuzen op een hoger plan gebracht als wordt ingegaan op de overheidsbegroting. Een niet sluitende begroting leidt tot een staatsschuld die jaarlijks toeneemt (financieringstekort).

Het rekenen met procenten in een financiële context komt aan bod in een aantal rekenopdrachten (rente over je spaargeld). Verdere procentberekeningen zijn uit de lesbrief gehaald en op de website gezet omdat bij veel scholen het aanleren van procentberekeningen een onderdeel van het vak wiskunde is. Er wordt aandacht besteed aan de betaalrekening en spaarrekening maar niet aan het openen van en overzicht houden over een eigen bankrekening.

Bewustzijn

In de lesbrief *Kopen en werken* is een hoofdstuk 'Kopen is kiezen' opgenomen waarbij wordt ingegaan op de invloed van reclame. "Reclame informeert en verleidt". "Jongeren zijn voor reclamemakers een belangrijke doelgroep. Ze hebben steeds meer geld te besteden, hebben invloed op de gezinsbestedingen en zijn de klanten van de toekomst. Reclamemakers proberen hier op in te spelen". Over huis aan huis reclame, brievenbusstickers, reclame op tv (ook verborgen reclame in soapseries, ideële reclame) en regels (Nederlandse Reclame Code). In 'Wat ik koop beslis ik zelf?' komen de 4P's (plaats, product, promotie, prijs) aan de orde. Leerlingen moeten op basis van budget en een test uit de Consumentengids een gemotiveerde keuze maken voor een paar loopschoenen. Niet de financiële gevolgen van uitgaven maar wel de gevolgen van consumentengedrag voor volgende generaties komen aan de orde (o.a. uitputting grondstoffen, geluidsoverlast, vervuiling). Er is een internetopdracht over alternatieve consumenten- of milieuorganisaties zoals genoeg.nl en dekleineaarde.nl. Bij financiële risico's wordt ingegaan op de uitgaven van scholieren aan alcohol, mobiel en uitgaan (bron Nibud), de voor- en nadelen van bank- en spaarrekeningen en de gevaren van een creditcard. De gevaren van internetbankieren komen niet aan de orde.

DIDACTISCHE ASPECTEN

Bij de twee lesbrieven van *Fundament* is een docentenhandleiding verkrijgbaar met daarin informatie over aanpak en opbouw, lessenplannen en antwoorden op de bouwstenen. Het lessenplan gaat uit van een rooster met lessen van 50 minuten.

De toetsen zijn te downloaden door een abonnement op de docentenwebsite te nemen. Daar staan ook per hoofdstuk links naar interessante informatiebronnen (Nibud, Kieskeurig, Consumentenbond, Kassa en de jongerensite van het Ministerie van Financiën). De opgaven in de lesbrieven zijn bedoeld om te testen of de leerlingen de stof begrepen hebben en om de stof toe te passen. Zo moeten leerlingen rekenen (bijvoorbeeld renteberekeningen maken), onderzoeken (bijvoorbeeld het vergelijken van door banken aangeboden jongerenrekeningen), werkstukken maken, grafieken en tabellen begrijpen. Zelfstandige verwerking, alleen, in tweetallen of in groepjes is daarbij mogelijk. Sporadisch worden leerlingen naar hun eigen mening gevraagd (bijvoorbeeld ten aanzien van zwart of wit werken). Er zijn geen suggesties voor het nemen van eigen initiatief (zoals het opzetten van een actie) of voor het betrekken van ouders bij de leerstof.

CONCLUSIES

Van de twee lesbrieven van *Fundament* is vooral de lesbrief *Kopen en werken* inzetbaar voor financiële educatie. Daarbij wordt de meeste aandacht besteed aan de onderwerpen van het kernconcept kennis en inzicht. De onderwerpen van het kernconcept vaardigheden komen in beperkte mate aan de orde. Er is wel aandacht voor het rekenen met procenten in een financiële context. Voor wat betreft het kernconcept bewustzijn ligt het accent vooral op de invloed van reclame. Voor zowel de vaardigheden als het bewustzijn geldt dat in de leerstof meestal van fictieve voorbeelden wordt uitgegaan en er niet of nauwelijks wordt gerefereerd aan de eigen situatie van de leerlingen. Er zijn weinig mogelijkheden voor identificatie, onderlinge discussies en eigen meningsvorming. Als voor het vak economie in de derde klas minder dan twee uur per week beschikbaar is wordt geadviseerd om alleen de lesbrief *Kopen en werken* te kiezen.